

Sygn. akt I C 162/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Eliza Nowicka - Skowrońska

Protokolant: Karolina Konopka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2022 roku

sprawy z powództwa J. C. (1) i J. C. (2)

przeciwko Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

I. zasądza od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. C. (1) i J. C. (2) kwotę 135.083,33 zł (sto trzydzieści pięć tysięcy osiemdziesiąt trzy złote i trzydzieści trzy grosze) i 76.907,66 CHF (siedemdziesiąt sześć tysięcy dziewięć set siedem franków szwajcarskich i sześćdziesiąt sześć centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty;

II. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) zawarta dnia 17 czerwca 2008 roku pomiędzy J. C. (1) oraz J. C. (2) i Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. jest nieważna w całości;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. zasądza od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. C. (1) i J. C. (2) kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia Eliza Nowicka - Skowrońska

Sygn. akt I C 162/21

UZASADNIENIE

Powodowie J. C. (1) i J. C. (2) pozwem z dnia 25 stycznia 2021 r. (stempel na kopercie k. 90) przeciwko pozwanemu Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. o ustalenie i zapłatę wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 198.949,30 zł oraz 76.907,66 CHF wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty na którą to kwotę składają się:

a. 135.083,33 zł oraz 76.907,66 CHF tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci spłaty kredytu (suma rat kapitałowo-odsetkowych),

b. 21.430,38 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci składek ubezpieczenia na życie,

- c. 6.156,00 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci opłaty z tytułu ubezpieczenia nieruchomości,
  - d. 2.485,00 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego,
  - e. 14.377,00 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego,
  - f. 19.017,59 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci prowizji za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu,
  - g. 400 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego w postaci opłaty z tytułu wyceny/kontroli inwestycji;
2. ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) z dnia 17 czerwca 2008 r. (datowana na dzień 12 czerwca 2008 r.) zawarta pomiędzy J. C. (1) oraz J. C. (2) a Bankiem (...) SA w W. jest nieważna;
  3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie powołali się na swój status jako konsumentów i wskazali, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) (zwana dalej też umową) jest nieważna, ponieważ ujęte w niej klauzule określające kwotę i walutę kredytu, ryzyko walutowe i mechanizm przeliczania kwoty kredytu do franka szwajcarskiego są nieuczciwymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385⁽¹⁾§ 1 k.c., po usunięciu których umowa jest niewykonalna w całości. Abuzywny charakter miały również zawarte w umowie postanowienia dotyczące ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia pomostowego i ubezpieczenia niskiego wkładu. Interes prawny w ustaleniu nieważności umowy powodowie uzasadniali tym, że zniesie ono wątpliwości stron co do łączącego je stosunku prawnego i zapobiegnie dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy, ponadto umożliwi wykreślenie hipoteki obciążającej nieruchomość powodów. Powodowie powołali się przy tym na prawo Unii Europejskiej i orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz aktualne orzecznictwo sądów polskich.

Co do roszczeń o zasądzenie, jak podnieśli skutek w postaci nieważności umowy prowadzi do konieczności zwrotu przez bank na rzecz powodów wszystkiego, co przez czas trwania umowy powodowie świadczyli na rzecz pozwanego, niezależnie od istnienia ewentualnych roszczeń kredytodawcy względem kredytobiorców, wobec czego zasadnym jest zasądzenie na ich rzecz kwot wymienionych w petitum pozwu (pozew k. 5-54).

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) SA z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości jak i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom pozwu, w tym szczególnie jakoby umowa kredytu była nieważna i zawierała jakiekolwiek postanowienia abuzywne. Jak podniósł, zawarty w umowie mechanizm indeksacji był zgodny z wolą stron, warunki umowy były negocjowane i to powodowie wybrali kredyt indeksowany a nie złotowy, brak jest podstaw do stwierdzenia abuzywności kwestionowanych klauzul w toku kontroli incydentalnej. Wbrew twierdzeniom powodów świadczenia stron były w umowie określone, a zastosowany mechanizm indeksacji jest dozwoloną metodą waloryzacji umownej. Zdaniem pozwanego, faktyczną przyczyną pozwu jest realny spadek wartości złotówki w stosunku do franka szwajcarskiego oraz chęć powodów uzyskania faktycznego całkowitego zwolnienia z długu, a więc przysporzenia majątkowego kosztem banku. Pozwany również podniósł, że nawet w wypadku ustalenia, iż umowa jest nieważna, nie jest on już bezpodstawnie względem powodów wzbogacony, gdyż uzyskane od powodów środki zostały zużyte, a nie zachodzi w stosunku do niego przesłanka powinności liczenia się z obowiązkiem ich zwrotu. Pozwany podniósł ponadto zarzut przedawnienia, wskazując, że zgłoszone przez powodów roszczenia mają charakter okresowy i jako takie podlegają przedawnieniu w zakresie obejmującym więcej niż trzy lata od daty złożenia pozwu (odpowiedź na pozew k. 144-198).

Na dalszym etapie postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie, przy czym na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2022 r. pouczeni przez Sąd o skutkach uznania umowy za nieważną powodowie oświadczyli, że nie są zainteresowani propozycją ugodową pozwanego i chcą unieważnienia umowy w całości (stanowiska stron z rozprawy protokół k. 356, 360).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Będący małżeństwem powodowie J. C. (1) i J. C. (2) zamierzali zaciągnąć kredyt hipoteczny, celem sfinansowania zakupu nieruchomości na własne cele mieszkaniowe. Powodowie nawiązali kontakt z pozwanym bankiem za pośrednictwem doradcy kredytowego, który przedstawił im ofertę kredytową kilku banków. Pozwani odbyli z doradcą kilka spotkań, podczas omawiali ich zdolność kredytową i możliwą wysokość rat. Powodowie wybrali ofertę kredytową pozwanego, bowiem nie mieli wkładu własnego, a bank oferował najniższą ratę. Kredyt został zaciągnięty na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powodów. Doradca kredytowy przedstawił powodom ofertę kredytu indeksowanego do CHF pozwanego. Nie tłumaczył on powodom na czym polega kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego, jak były ustalane jego raty, kursy walut, na czym polegają ryzyka kursowe. Poszczególne warunki oferty banku nie były negocjowane, powodowie zgadzali się na nie, aby otrzymać kredyt.

Doradca kredytowy przekazał powodom, że zawarcie umów ubezpieczeń stanowił warunek otrzymania kredytu, nie wskazując, że mogą zawrzeć inną umowę ubezpieczenia, poza tym powodowie nie zostali poinformowani o warunkach ubezpieczeń przed podpisaniem umowy. Rozmowy z powodami dotyczyły spłaty rat kredytu w walucie polskiej, wysokość rat kredytu w ofercie była przedstawiana w PLN, nie informowano powodów jaka jest wysokość rat we franku szwajcarskim, ani o możliwości dokonywania spłat bezpośrednio w CHF. Nie poinformowano powodów o możliwości negocjacji umowy.

(dowody: zeznania powoda k. 358-359, zeznania powódki k. 360)

Zawarcie umowy kredytu poprzedziło złożenie przez powodów osobiście wypełnionego i podpisanego wniosku kredytowego, sporządzonego na formularzu pozwanego banku. Powodowie wskazali w nim jako przeznaczenie kredytu zakup nieruchomości na rynku wtórnym za kwotę 485.000 zł, jak też refinansowanie wydatków poniesionych na cele mieszkaniowe w kwocie 5.000 zł. Powodowie przy tym zawnioskowali o podwyższenie kwoty kredytu o opłatę za sporządzenie wyceny w kwocie 400 zł oraz opłaty notarialne związane z zawarciem umowy kupna nieruchomości w kwocie 11.000 zł. Wnioskowaną całkowitą kwotę kredytu wskazano na 501.400 zł. Powodowie zaznaczyli pozycję na formularzu wniosku „wnioskuję o ubezpieczenie niskiego wkładu własnego”. Jako walutę kredytu we wniosku wskazali CHF, a okres kredytowania 360 miesięcy. We wniosku znajdowały się również oświadczenia wnioskodawców, że wyrażają zgodę na objęcie kredytu do czasu ustanowienia hipoteki (...) S.A. z siedzibą w W., jak i ubezpieczeniem brakującego wkładu własnego. Wniosek kredytowy został przyjęty przez doradcę kredytowego, wpłynął on do pozwanego banku w dniu 16 maja 2008 r.

(dowód: wniosek kredytowy nr (...) k. 223-225)

W 2008 r. praktyka zawierania umów kredytowych pozwanego banku była taka, że w wypadku klientów nawiązujących kontakt z bankiem bez pośredników, podpisanie umowy poprzedzał kilkutygodniowy okres, podczas którego strony uzgadniały potrzeby kredytobiorców i warunki kredytu. Klientom przedstawiano zarówno ofertę kredytów złotych jak i indeksowanych do waluty. Gdy klienci decydowali się na konkretne warunki, to składali wniosek kredytowy, który był wysyłany do centrali pozwanego celem analizy zdolności kredytowej. Bank następnie wydawał decyzję kredytową, zawierającą warunki, jakie klienci musieli spełniać, żeby zawrzeć umowę kredytu. Po spełnieniu tych warunków była przygotowywana umowa i wówczas było organizowane spotkanie z klientami celem jej zawarcia. Odmienna była praktyka w wypadku korzystania przez klienta z usług doradcy kredytowego, klienci tego rodzaju byli przedstawiani pracownikom banku w momencie podpisywania umowy, przy czym część doradców towarzyszyła klientom przy podpisaniu umowy. Zgodnie z praktyką banku, na spotkaniu poszczególne postanowienia umowy, jak

również załączniki do niej były kolejno omawiane z klientami i doradcą, klienci byli informowani o ryzyku kursowym, wpływie kursu na kwotę kredytu jak i o kwocie raty. Kredyt był uruchamiany na pisemny wniosek kredytobiorcy.

(dowód: zeznania świadka A. D. k. 357-358)

Podpisanie umowy odbyło się w placówce banku. Powodom nie towarzyszył ich doradca kredytowy, podczas spotkania był natomiast obecny pracownik banku, będący doradcą klienta. Proces podpisania umowy w placówce pozwanego trwał 20-30 minut, podczas których zostały sprawdzone dane osobiste powodów, miało miejsce kompletowanie dokumentów i ich kserowanie. Doradca klienta przedstawił wówczas powodom wykres, z którego wynikało, że frank szwajcarski jest walutą stabilną, a dzięki indeksacji rata kredytu jest niższa. Powodowie nie rozumieli mechanizmu indeksacji, ani na czym polegają stosowane przez bank spready walutowe. Powodowie nie wiedzieli, że zmiana kursu walut może wpłynąć na zmianę wysokości raty ubezpieczenia niskiego wkładu. Doradca klienta nie udzielił powodom informacji odnośnie tych kwestii, nie pytał się też powodów, czy potrzebują aby jakieś kwestie odnośnie umowy im wytłumaczyć.

(dowody: zeznania powoda k. 358-359, zeznania powódki k. 360)

Przed zawarciem umowy powodowie własnoręcznie podpisali dokument pozwanego banku zatytułowany „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, datowany na dzień 7 maja 2008 r., w którym pozwany informował, że w jego ofercie znajdują się zarówno kredyty złotowe, jak i indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. Dokument ten informował, że wybierając zadłużenie w walucie obcej kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają niższą ratę kredytu, ale są narażeni na ryzyko zmiany kursów walutowych, wobec czego korzystniejsze może się okazać wzięcie kredytu złotowego, poruszał też kwestię ryzyka zmian stóp procentowych. Bank w dokumencie tym zachęcał do zapoznania się z danymi historycznymi i sporządzonymi przez analityków prognozami dotyczącymi wahań kursu oraz wysokości stawek referencyjnych. Załącznik do tego dokumentu miała stanowić historia zmian kursu CHF do złotego jak i historia zmian stawki referencyjnej dla CHF.

(dowód: „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” k. 251-251v)

W chwili zawierania umowy powód był magistrem inżynierem, zajmował się zawodowo obsługą urządzeń ciepłowniczych. Powódka również była magistrem inżynierem. Powodowie nie mieli wcześniejszego doświadczenia odnośnie kredytów indeksowanych do waluty, w chwili zawierania umowy nie prowadzili działalności gospodarczej.

(dowody: zeznania powoda k., 359-360, zeznania powódki k. 360)

Po podjęciu pozytywnej decyzji kredytowej, w dniu 17 czerwca 2008 r. strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (...). Umowa została zawarta w formie pisemnej, na typowym wzorcu umownym pozwanego. Umowa była datowana na dzień 12 czerwca 2008 r. Zgodnie z jej § 1 ust. 1, kredytobiorca oświadczał, że przed zawarciem umowy otrzymał cennik kredytu hipotecznego oraz regulamin, obowiązujące w dniu zawarcia umowy w pozwanym banku, zapoznał się z nimi i akceptuje postanowienia w nich zawarte. Stosownie do § 1 ust. 2 bank udzielał kredytobiorcy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w umowie, a kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy oraz aktualnego cennika w oznaczonych terminach spłaty jak i wywiązania się z pozostałych postanowień umowy.

W myśl § 2 ust. 1, kwota kredytu wynosiła 501.400 zł. Stosownie do § 2 ust. 2, kredyt był indeksowany do franka szwajcarskiego (CHF) po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu, lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach, bank wysyłał do kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF, według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym

zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania miały wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej.

Cel kredytu wskazywał § 2 ust. 2, zgodnie z którym był to zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym – kwota 485 000.00 PLN; refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe - kwota: 5 000.00 PLN; koszty wliczone w kredyt - kwota: 11 400.00 PLN. Nieruchomość będąca przedmiotem kredytowania została wskazana w § 4 ust. 4, przy czym § 2 ust. 5 stanowił, iż nieruchomość ta również będzie przedmiotem zabezpieczenia umowy w postaci hipoteki. W myśl § 2 ust. 6, okres kredytowania wynosił 360 miesięcy.

W myśl § 3, wypłata kredytu następowała zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie, z tym że stosownie do § 3 ust. 3 kredyt miał być uruchomiony w następujący sposób: kwota 485.000,00 PLN zostanie wypłacona na rachunek zbywcy a kwota 5000,00 PLN miała zostać wypłacona na rachunek kredytobiorcy. Zgodnie z § 3 ust. 3, warunkami wypłaty pierwszej transzy kredytu było m.in.: - założenie przez wszystkich kredytobiorców wspólnego rachunku osobistego w Banku (...) S.A., - zapewnienie środków na rachunku kredytobiorcy wskazanym w § 4 umowy w kwocie wystarczającej na pokrycie opłat związanych z udzieleniem kredytu; - dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia do ubezpieczenia grupowego w (...) S.A. nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia od ognia i zdarzeń losowych; dostarczenie do banku potwierdzenia przystąpienia przez kredytobiorców do ubezpieczenia grupowego na życie w (...) S.A. na sumy ubezpieczenia precyzyjnie wskazane w umowie.

Stosownie do § 3 ust. 4, uruchomienie kredytu lub transzy następowało w terminie wskazanym przez Kredytobiorcę w dyspozycji wypłaty, o ile dyspozycja wraz z dokumentami potwierdzającymi spełnienie warunków koniecznych do uruchomienia środków z kredytu, określonych w umowie i regulaminie, zostanie złożona na 3 dni robocze, a w przypadku konieczności zlecenia przez bank kontroli inwestycji na 10 dni roboczych przed planowaną datą uruchomienia środków. § 4 ust. 6 umowy stanowił, że zamiana waluty kredytu ma wpływ na wysokość kwoty kredytu oraz wysokość rat kapitałowo-odsetkowych i dokonywana jest w oparciu o następujące zasady:

- 1) w przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą, stosowany jest kurs kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli Kursów Walut Obcych,
- 2) w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN stosowany jest kurs sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych. *
- 3) w przypadku zmiany waluty obcej na inną walutę obcą saldo kredytu oblicza się na podstawie obowiązujących w banku w dniu złożenia wniosku o przewalutowanie kursów walut dewiz według zasad szczegółowo określonych w § 4 ust. 6 pkt 3.

Stosownie do § 4 ust. 7 w związku z udzielonym kredytem kredytobiorca ponosił koszt zlecenia wyceny nieruchomości w wysokości 400.00 PLN i inne koszty wynikające z regulaminu oraz cennika. W myśl § 5 ust. 3 kredytobiorca oświadczał, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznał się z nim.

O oprocentowaniu kredytu stanowił § 6, w myśl którego ust. 1 kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej. Wedle jego ust. 2, w przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej kredytobiorca ponosił ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej. Stosownie do ust. 3 oprocentowanie kredytu wynosi 4.0850 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1 200 p.p., stałej w całym okresie kredytowania. Odsetki są naliczane za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia (ust. 4), § 6 ust. 5 stanowił, że oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). Stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 ust. 6).

Splątę kredytu regulował § 7, w myśl którego ust. 1 kredytobiorca zobowiązywał się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) SA, ust. 2 tego paragrafu stanowił że kredyt spłacany będzie w 360 ratach miesięcznych, w tym o rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 360 równych ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej, a w myśl 3 spłata kredytu następowała poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy w Banku (...). Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych będą następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po pierwszej wypłacie środków z kredytu (ust. 4).

Stosownie do § 9 ust. 1, na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami, kredytobiorca ustanawiał na rzecz banku:

1) hipotekę kaucyjną do sumy 852 380.00 PLN, na nieruchomości położonej/położonym: (...) (...), (...)-(...) W., wpisanej/wpisanym do księgi wieczystej numer (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Warszawie dla Warszawy-M. XV Wydział Ksiąg Wieczystych (kredytowana nieruchomość),

2) cesję na bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości, o której mowa w § 2, na której zostanie ustanowiona hipoteka, zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i § 5 umowy.

3) cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie powodów J. C. (2) i J. C. (1) zgodnie z warunkami określonymi w § 3 i § 5 umowy.

Natomiast § 9 ust. 2 stanowił, że zabezpieczenie kredytu do czasu otrzymania przez bank odpisu z księgi wieczystej nieruchomości, o której mowa w § 2 ust. 5, z prawomocnym wpisem pierwszej hipoteki/hipotek, o których mowa w ust.1, na rzecz banku będzie stanowić zabezpieczenie kredytów zabezpieczanych hipotecznie na podstawie umowy zawartej przez Bank z Towarzystwem (...) S.A. W myśl § 9 ust. 7 dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, stanowi zabezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim udziałem własnym kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) S.A. z (...) S.A.

W myśl § 10 ust. 1 kredytobiorca oświadczał, że w zakresie roszczeń banku wynikających z tytułu udzielenia kredytu na podstawie Umowy kredytu Nr (...) (...) poddawał się egzekucji oraz wyrażał zgodę na wystawienie przez bank bankowego tytułu egzekucyjnego do kwoty: 1 002 800.00 PLN.

Stosownie do treści § 12 ust. 1 całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia Umowy wynosił 429 338.96 PLN a rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosiła 5.07 % w skali roku, przy uwzględnieniu zastrzeżeń dalej poczynionych w tym paragrafie.

Załączniki o umowy stanowiły regulamin, dyspozycja wypłaty kredytu, pełnomocnictwo dla banku do wykonania czynności w imieniu kredytobiorcy, jak i cennik kredytu hipotecznego.

Umowa została zawarta przez powodów osobiście oraz przez osoby umocowane pełnomocnictwami do reprezentacji pozwanego banku, każda strona umowy była przez strony parafowana, pod umową widnieją własnoręczne podpisy osób ją zawierających.

(dowody: decyzja kredytowa (...) wraz z opinią Departamentu (...) k. 232-236v, umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...), kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. w wersji obowiązującej w chwili zawarcia umowy – R 22 k. 200-209, Cennik Kredyt Hipoteczny/Pożyczka Hipoteczna k. 220-221v, pełnomocnictwo k. 222-222v, informacja k. 237)

Stosownie do treści „Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.”, stanowiącego załącznik do umowy kredytu, kredyt był udzielony w PLN (§ 3 ust. 1), przy czym kredyt mógł być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku (...) (§ 3 ust. 2). W celu uruchomienia kredytu lub transzy kredytobiorca składał w banku pisemną dyspozycję (§ 5 ust. 8). Zgodnie z § 5 ust. 15, w przypadku kredytu w walucie obcej: 1) wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, 2) kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN, 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez bank, 4) uruchomienie środków z kredytu następowało w PLN. Zgodnie z § 5 ust. 16, w przypadku podwyższonego ryzyka bank zastrzegł sobie prawo do wstrzymania uruchomienia kredytu lub jego transzy.

Stosownie do rozdziału 5 regulaminu, dotyczącego spłaty kredytu, kredyt był spłacany w terminie określonym w umowie kredytu poprzez obciążanie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem, że w przypadku, gdy termin spłaty kredytu przypada w niedzielę lub święto, obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym (§ 8 ust. 1). W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty. (§ 8 ust. 3). Stosownie do § 8 ust. 4 w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku.

(dowód: Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. w wersji obowiązującej w chwili zawarcia umowy – R 22 i w wersji zaktualizowanej – R 99 k. 200-219)

Umowy ubezpieczenia, przewidziane umową, zostały zawarte .

(dowód: dokumentacja ubezpieczeniowa k. 261-263)

W dniu 27 czerwca 2008 r. powodowie złożyli u pozwanego dyspozycję wypłaty środków z kredytu. Kredyt wypłacono w jednej transzy w dniu 30 czerwca 2008 r., w kwocie 501.399,99 zł, która była przez bank indeksowana do waluty CHF po kursie 2,0368, stanowiącym kurs kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu, o którym była mowa w § 2 ust. 1 umowy. Kwota kredytu wyrażona w CHF, z wykorzystaniem powyższego kursu, wynosiła 246.170,46 CHF, takie też było saldo początkowe kapitału wyrażone w CHF.

(dowód: dyspozycja wypłaty środków z kredytu k. 250, zaświadczenie k. 63, wyciąg łączony k. 247)

Strony w dniu 15 czerwca 2012 r. zawarły aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...), mocą którego w § 2 umowy dodały regulację o brzmieniu: „Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych publikowana jest każdorazowo na stronie (...) W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla Kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujących w Banku w dniu przeliczania zobowiązania na złote polskie. W przypadku wcześniejszej częściowej spłaty kredytu będzie to najkorzystniejszy kurs sprzedaży dewiz spośród kursów obowiązujących w Banku danego dnia do chwili złożenia dyspozycji wcześniejszej częściowej spłaty.”

Aneks nr (...) wprowadzał również zmiany w treści § 7 ust. 1 oraz ust. 3 umowy, które otrzymały następujące brzmienie: „Spłaty rat kredytu oraz przedterminowa spłata pełnej lub częściowej kwoty kredytu będzie dokonywana przez Kredytobiorcę w walucie obcej, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. Otwarcie i prowadzenie rachunku walutowego o numerze: (...), służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu jest bezpłatne. Spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z w/w rachunku. Bank nie pobiera opłaty za zmianę rachunku do obsługi kredytu.”

Zawarcie aneksu nr (...) nastąpiło na wniosek powodów z dnia 29 maja 2012 r., którzy we wniosku zawnieśli o zmianę rachunku do spłaty rat na rachunek prowadzony w CHF.

(dowody: aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...) k. 60-60v, wniosek o zmianę warunków kredytu/pożyczki nr (...) (...) k. 226)

Podpisując aneks do umowy powodowie mieli na uwadze, że zmniejszone dzięki temu zostaną koszty kredytu.

(dowody: zeznania powoda k. 359, zeznania powódki k. 360)

Strony w dniu 11 czerwca 2014 r. zawarły aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...). Mocą § 1 tego aneksu, strony dokonały zmian w treści § 4 umowy dodały ust. 9 o następującym brzmieniu: „1) uwagi na fakt, iż saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu jest wyższe niż 80% wartości nieruchomości stanowiącej/stanowiących przedmiot zabezpieczenia kredytu (niski wkład własny), do czasu gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, Bank będzie pobierał prowizję za zwiększone ryzyko Banku z tytułu występowania niskiego wkładu własnego, zwaną dalej „Prowizją”. 2) Z zastrzeżeniem pkt 4), Prowizja jest pobierana co miesiąc - w kolejnych 36 miesięcznych okresach. Pierwszy 36-miesięczny okres pobierania Prowizji rozpoczyna się w dniu 01.06.2014r. 3) Jeżeli do dnia 30.05.2014r. saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, Bank będzie pobierał Prowizję w następującym po nim 36-miesięcznym okresie. Jeżeli natomiast do ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca tego 36-miesięcznego okresu, saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN. Bank będzie pobierał Prowizję, w następującym po nim kolejnym 36-miesięcznym okresie. Mechanizm pobierania Prowizji opisany w zdaniu poprzednim stosuje się odpowiednio w kolejnych następujących po sobie 36-miesięcznych okresach, jeżeli w ciągu danego 36-miesięcznego okresu saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, bank, zaprzestanie pobierania Prowizji począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym saldo to osiągnie ww. poziom”. W następującym potem pkt 4 ust. 9 strony zawarły szczegółowy sposób obliczenia wysokości prowizji. § 2 aneksu stanowił, że „w § 9 Umowy skreśla się ust. 7. (o następującym brzmieniu: <<Dodatkowe zabezpieczenie kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 406 364.80 PLN, stanowi ubezpieczenie kredytów hipotecznych z niskim udziałem własnym Kredytobiorcy na podstawie umowy zawartej przez Bank (...) S. A z T.U. (...) S.A>>)” § 3 aneksu stanowił, że „w § 9 Umowy skreśla się ust. 9. (o następującym brzmieniu: <<Jeżeli w ciągu 36 miesięcznego okresu ochrony ubezpieczeniowej saldo z tytułu udzielonego kredytu nie stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, Kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu kosztów ubezpieczenia za kolejny 36-miesięczny okres udzielonej Bankowi przez T.U. (...) S.A. ochrony ubezpieczeniowej, o czym Kredytobiorca zostanie poinformowany przez Bank pisemnie.>>)”. Stosownie do treści § 4 aneksu „w § 9 Umowy skreśla się ust. 10. (o następującym brzmieniu: <<Jeżeli w ciągu okresu 36 miesięcy ochrony ubezpieczeniowej saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 406 864.80 PLN, Bank dokona zwrotu proporcjonalnej części składki na rachunek Kredytobiorcy, za pełne miesiące kalendarzom pozostające do końca okresu ubezpieczenia, za który składka została uiszczona>>)”, w myśl § 5 „Postanowienia <<Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) SA>> odnoszące się do opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu nie mają zastosowania do Umowy”.

(dowód: aneks nr (...) do umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...) k. 61-61v)

Wobec nieosiągnięcia przewidzianego umową salda zadłużenia, powodowie byli obciążani opłatami za kolejne okresy ochrony ubezpieczeniowej, począwszy od dnia 30 czerwca 2014 r. i od dnia 30 czerwca 2017 r., jak też prowizją za zwiększone ryzyko, począwszy od dnia 30 czerwca 2020 r.

(dowód: zawiadomienia k. 264-266)

Powodowie uiszczali raty kapitałowo-odsetkowe w sposób przewidziany w umowie. Przed aneksowaniem umowy, wpłaty na rachunek techniczny służący do obsługi kredytu były dokonywane w walucie polskiej, w kwotach odpowiadających ustalonej przez bank wysokości raty kredytu w CHF, po przeliczeniu po kursie sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) SA. Po zawarciu przez strony aneksu nr (...), powodowie dokonywali spłat rat kredytu bezpośrednio w walucie CHF, w sposób przewidziany tym aneksem. Tytułem spłat rat kapitałowo-odsetkowych do dnia wniesienia pozwu powodowie uiścili kwoty 135.083,33 zł oraz 76.907,66 CHF. W dniu 17 kwietnia 2021 r. saldo kredytu wyrażone w CHF wynosiło 150.480,06 CHF.

(dowód: szczegółowe rozliczenia kredytu k. 64-72, 238-246v)

Powodowie z tytułu wykonywania umowy kredytu ponieśli również koszty w postaci

- a. 21.872,78 zł tytułem składek ubezpieczenia na życie od obojga powodów,
- b. 6.156,00 zł opłat z tytułu ubezpieczenia nieruchomości,
- c. 14.377,00 zł opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego,
- d. 2.485,00 zł opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego,
- e. 19.017,59 zł tytułem prowizji za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu,
- f. 400 zł opłaty z tytułu wyceny/kontroli inwestycji;

(dowód: zaświadczenie o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego k. 62-62v)

Powodowie w dalszym ciągu spłacają kredyt. Obecnie skredytowane mieszkanie nie jest przez nich użytkowane. Powód w 2015 r., w związku z zawartym kontraktem managerskim, prowadził działalność gospodarczą, ale nigdy nie wykonywał jej w skredytowanym mieszkaniu.

(dowody: zeznania powoda k. 359, zeznania powódki k. 360)

Powodowie dowiedzieli się o możliwej nieważności umowy kredytu po konsultacji ze swoim pełnomocnikiem procesowym, miało to miejsce na kilka tygodni przed złożeniem pozwu.

(dowód: zeznania powoda k. 359)

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dowodów, w tym dowodów z dokumentów, które uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla poczynienia ustaleń w sprawie.

Nieprzydatne były materiały złożone przez pozwanego na płycie CD, dołączonej do odpowiedzi na pozew (płyta CD k. 199), bowiem materiały takie jak prywatne opinie profesorskie, artykuły prasowe, dokumenty UOKiK i KNF, opinie rewidenta i raporty pozwanego banku nie odnosiły się bezpośrednio do treści stosunku prawnego, który łączył strony. Również pozostałe licznie składane przez strony dokumenty, w postaci tekstów orzeczeń, aktów prawnych, artykułów prasowych i naukowych, nie mogły stanowić podstawy dla poczynienia ustaleń faktycznych w sprawie, należało je z kolei uznać za uzupełnienie argumentacji prawnej i faktycznej stron.

Charakter nieprzydatny dla poczynienia istotnych ustaleń celem rozstrzygnięcia sprawy miał dokument będący wnioskiem powodów o zmianę warunków umowy z dnia 27 marca 2021 r., dotyczący zmiany nieruchomości zabezpieczającej hipotecznie umowę kredytu (wniosek o zmianę warunków umowy nr (...) k. 227-229v), bowiem nie odnosił się on do zakwestionowanych klauzul umownych. Nie sposób było na podstawie dokumentu „symulacja kosztów kredytu na podstawie danych z kredytu (...) (...)” (k. 252-254) poczynić przydatnych ustaleń w sprawie, co do abuzywności zawartych w umowie klauzul, dokument ten był więc nieprzydatny

Zeznania świadka A. D., będącej pracownikiem pozwanego banku, były przydatne w ograniczonym zakresie, albowiem osoba ta nie miała własnej wiedzy odnośnie umowy stron, w szczególności świadek nie brała udziału w procesie jej zawierania, niemniej, świadek przekazała pewną własną wiedzę odnośnie procesu zawierania umów kredytowych w pozwanym banku w okresie zawarcia przedmiotowej umowy. Z zeznań tych wynika, że kontakt z klientami skojarzonymi z bankiem za pośrednictwem usług doradców kredytowych, jak w wypadku powodów, ograniczał się do spotkania, na którym była podpisywana umowa kredytu. Świadek ta również zeznała jakoby istniała możliwość spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie (k. 358), co jednak w wypadku umowy powodów nie znalazło potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym, szczególnie że powodowie zeznali, iż nie byli o takiej możliwości informowani, należy więc uznać, że powodowie takiej możliwości nie mieli.

Zeznania powodów należało uznać za wiarygodne, również z racji braku odpowiedniego przeciwdowodu ze strony pozwanego, szczególnie jeśli chodzi o proces zawierania umowy i informacje przekazywane w jego ramach przez pozwanego powodom.

Sąd pominął zgłoszony przez pozwanego w odpowiedzi na pozew wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. C. (3) (wniosek k. 147), jako że świadek ten był zgłoszony celem wykazania praktyki działalności pozwanego banku w zakresie kredytów indeksowanych, a nie celem wykazania faktów bezpośrednio dotyczących zawarcia i wykonania łączącej strony umowy. Przeprowadzenie dowodu z zeznań tego świadka prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania i miałyby na celu wykazanie okoliczności nieistotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia (art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c.).

Również pominięciu podlegał, jako zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania i wykazania okoliczności nieistotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia, zawnioskowany przez pozwanego dowód z opinii biegłego sądowego z dziedziny finansów i bankowości (wniosek k. 147v). Teza dowodowa dla biegłego dotyczyła praktyki rynkowej działalności pozwanego banku w zakresie kredytów indeksowanych, a nie konkretnego łączącego strony stosunku umownego, ponadto kwestia tego, czy powodowie byli „pokrzywdzeni” zawartym kredytem indeksowanym, co należy rozumieć jako odniesienie się do przesłanki rażącego naruszenia interesów powodów jako konsumentów, powinna być oceniana przez Sąd na gruncie prawnym, a nie przez biegłego.

Co do ustalonej wysokości świadczeń dokonanych przez powodów tytułem wykonania umowy kredytu jak i towarzyszących jej umów ubezpieczeniowych to wskazać należy, że Sąd dysponował w tym zakresie dokumentami bankowymi w postaci wystawionych przez bank zaświadczeń i szczegółowego rozliczenia umowy, a jakkolwiek pozwany w odpowiedzi na pozew dopuścił się ogólnikowego zaprzeczenia faktów podniesionych przez stronę powodową w pozwie, to w żaden sposób nie odniósł się szczegółowo do twierdzeń powodów odnośnie poniesionych przez nich w wykonaniu umowy kosztów. Ciężar dowodzenia nieprawidłowości przedstawionych przez powodów wyliczeń, z racji treści art. 6 k.c. spoczywał na pozwanym. Ogólnikowe zaprzeczenie pozwanego nie zadośćuczyniło regulacji art. 210 § 2 k.p.c., stosownie do której każda ze stron jest obowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej dotyczących faktów. Strona jest przy tym obowiązana wyszczególnić fakty, którym zaprzecza. Strona powinna więc wypowiedzieć się szczegółowo co do konkretnych twierdzeń strony przeciwnej. Zaprzeczenie ogólne wszystkim twierdzeniom wyraźnie nieprzyznanym jest obejściem powyższego obowiązku, a co za tym idzie jest pozbawione skutków wypowiedzenia się co do twierdzeń drugiej strony i nie pozbawia sądu możliwości skorzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 230 k.p.c. (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. II CSK 22/07, dostępny w LEX).

Mając to na uwadze, Sąd uznał za prawdziwe twierdzenia powodów co do wysokości kwot uiszczonych tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, to jest 135.083,33 zł oraz 76.907,66 CHF, jak i pozostałych kosztów wskazanych przez powodów w pozwie. Mieć należy przy tym na uwadze, że z wystawionego przez pozwanego zaświadczenia (k. 62-62v), wynika że suma dokonanych przez powodów wpłat tytułem składek na ubezpieczenie na życie wynosi 21.872,78 zł, co jest kwotą wyższą aniżeli dochodzona przez powodów kwota 21.430,38 zł, niemniej Sąd był związany wysokością żądania powodów z pozwu.

Sąd zważył co następuje.

Stosownie do treści art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.).

W myśl art. 189 k.p.c., można żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, w wypadku gdy powód ma w tym interes prawny. Wytoczenie powództwa nie jest przy tym ograniczone żadnym terminem. Przesłanką zasadności powództwa o ustalenie jest istnienie interesu prawnego w zgłoszeniu żądania ustalenia.

W ocenie Sądu, powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, jako że wygenerowała ona długoterminowy stosunek prawny, dotychczas niewykonany w całości. Samo uznanie zgłoszonych roszczeń powodów o zapłatę za uzasadnione, nie uregulowałoby w sposób definitywny wzajemnych relacji stron, a stwierdzenie nieważności umowy przesądzi nie tylko o ewentualnej możliwości domagania się przez powodów zwrotu już spełnionych świadczeń, ale rozstrzygnie również w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania przez powodów świadczeń na rzecz banku w postaci spłaty kolejnych rat kredytu w przyszłości, przez co zniesie wątpliwości stron i zapobiegnie dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy.

Sąd, po analizie ustaleń faktycznych w sprawie ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) jest czynnością prawną nieważną w całości.

W myśl art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, w brzmieniu obowiązującym z chwili zawarcia przez strony umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...), przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązywał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązywał się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Wskazać należy, że kredytem złotowym jest kredyt udzielany w walucie polskiej, przy czym spłaty rat kapitałowo-odsetkowych dokonywane są w złotych, a kredytobiorca zwraca kredytodawcy sumę nominalną udzielonego kredytu (kapitału) wraz z odsetkami oraz ewentualnie innymi opłatami i prowizjami.

Kredytem walutowym jest kredyt, w którym zobowiązanie w umowie wyrażone jest w walucie obcej, wypłata kredytu następuje w walucie obcej, również harmonogram spłaty kredytu wyrażony jest w walucie obcej, a spłata kredytu następuje także w tej walucie.

Kredytem indeksowanym kursem waluty obcej jest z kolei kredyt udzielany w walucie polskiej, którego umowa przewiduje, że na dany dzień, będący najczęściej dniem uruchomienia kredytu, kwota kapitału kredytu lub jej część przeliczana jest na walutę obcą, według bieżącego kursu wymiany waluty, która to kwota stanowi następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych ustalana jest w walucie obcej, przy czym ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień, najczęściej będący dniem spłaty.

Wskazać należy, że charakter łączącej strony umowy kredytu do pewnego stopnia był między stronami sporny. Powodowie stoją na stanowisku, że zawarli kredyt hipoteczny indeksowany do CHF. Pozwany w złożonych przez siebie pismach procesowych podnosił, w zależności od rodzaju podawanych przez siebie argumentów, zarówno indeksowany charakter kredytu, wskazując, że w umowie została ściśle określona jego wysokość, to jest kwota 501.400,00 PLN, która miała być i została przeliczona na CHF zgodnie z kursem Tabeli Banku, aby następnie twierdzić, że kredyt został udzielony w CHF, będącej walutą kredytu, ale wypłacony w walucie polskiej, ponieważ w tej walucie realizowany był cel kredytu, co by oznaczało, że był to kredyt denominowany (vide odpowiedź na pozew k. 150v).

Zdaniem Sądu, umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) dotyczyła umowy o kredyt złotowy indeksowanym kursem waluty CHF. Nie zasługują na uznanie twierdzenia pozwanego, że kredyt ten został udzielony we franku szwajcarskim. Zważyć należy, że prawidłowa wykładnia umowy powinna - zgodnie z art. 65 § 2 k.c. - uwzględniać w pierwszym rzędzie badanie zgodnego zamiaru stron i celu umowy, lecz nie może pomijać jej tekstu, którego sens należy ustalać za pomocą językowych reguł znaczeniowych. Tam gdzie treść oświadczeń woli stron jest jasna i nie budzi wątpliwości, nie powinno się dokonywać jej wykładni. Wykładnia umowy o kredyt hipoteczny nr (...) (...) prowadzi do wniosku, że jest to kredyt w walucie polskiej, indeksowany do franka szwajcarskiego. Wynika to z treści § 2 ust. 1, gdzie kwota kredytu została określona na 501.400 zł i § 2 ust. 2, wprost wskazującego że kredyt był indeksowany do franka szwajcarskiego. Dalsza część § 2 ust. 2 przewidywała, że po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach bank wysyłał do kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych, przy czym umowa nie zawierała wskazania wysokości tego kursu, co jednak nie świadczyło o denominowanym charakterze kredytu, ale dotyczyło dokonania przeliczeń rachunkowych w ramach indeksacji. Wysokość kredytu w CHF nie była również podana w dokumentach wewnętrznych pozwanego, poprzedzających udzielenie kredytu. We wniosku kredytowym całkowitą kwotę kredytu wskazano na 501.400 zł, wskazując jako walutę kredytu CHF. W dokumencie wewnętrznym pozwanego, jakim jest decyzja kredytowa nr (...), określono kwotę kredytu na 501.400 zł, ze wskazaniem jako waluty CHF (k. 232). To samo się tyczy dokumentu wewnętrznego „Parametry wejściowe symulacji” (k. 249) w którym z jednej strony walutę kredytu określono jako CHF, ale zarazem łączną kwotę zawnioskowanego kredytu określono na 501.400 zł. W wystawionym przez pozwanego zaświadczeniu, o udzieleniu kredytu hipotecznego z dnia 20 października 2020 r. wskazano, że walutą kredytu jest CHF (zaświadczenie k. 63), niemniej wynika z niego również, że wysokość udzielonego kredytu wynosi 501.400,00 PLN, dokument ten nie określa wysokości kwoty kredytu w walucie CHF. Kwota kredytu nie była również wskazana w CHF w dokumentach wewnętrznych pozwanego banku w postaci wyciągów łączonych (k. 247). Pojawia się natomiast w kwocie 24617,46 CHF w wyciągu nr (...) z dnia 30 września 2011 r (k. 248), który to dokument powstał w wiele lat po zawarciu umowy, nie stanowiąc jej części. Także stosownie do regulaminu udzielania kredytów hipotecznych przez pozwanego, w jego § 5 ust. 15 pkt 2 wskazano, że kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich. Powyższe prowadzi do wniosku, że kwota kredytu była wyrażona w walucie polskiej, a określenie „waluta kredytu” dotyczy waluty indeksacji”.

Kredyt został przez pozwanego wypłacony powodom w walucie polskiej. Spłata rat odbywała się początkowo również w złotych, po przeliczeniu kwot rat wyrażonych we franku szwajcarskim z wykorzystaniem mechanizmu indeksacji, oprocentowanie kredytu było oparte o stopę referencyjną LIBOR 3M. Był to więc kredyt udzielony w walucie polskiej, indeksowany do kursu franka szwajcarskiego. Generalna dopuszczalność zawierania umów tego rodzaju została już wielokrotnie potwierdzona w orzecznictwie, bowiem umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego, patrz

wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016r., sygn. I CSK 1049/14, z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, dostępne w Lex).

Powodowie przy tym, konstruując żądanie ustalenia nieważności umowy, powołali się na swój status jako konsumentów oraz to, że ujęte w umowie klauzule określające mechanizm przeliczania kwoty kredytu do franka szwajcarskiego oraz kwot rat kredytu do waluty polskiej, stanowią nieuczciwe postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., po usunięciu których umowa jest niewykonalna w całości. Powyższe zarzuty powodów są zasadne.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Stosownie do art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodne z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W myśl art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Stosownie do treści art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

art. 385⁽¹⁾ k.c. oraz art. 385⁽²⁾ k.c. stanowią implementację do krajowego systemu prawnego dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 095, z dnia 21 kwietnia 1993r.). Przepisy te mają realizować zadanie sankcyjne, zniechęcając profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do wprowadzania do nich niedozwolonych postanowień (patrz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 czerwca 2012 r., sygn. C-618/10, Banco Español de Crédito).

Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r., sygn. VI ACa 1395/08, dostępny w Lex). Rażąco naruszają interesy konsumenta, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy (patrz W. Popiołek, Objasnienia do art. 385¹ [w:] K. Pietrzykowski, Kodeks cywilny. Komentarz. T. 1, Warszawa 2005; K. Zagrobelny, Objasnienia do art. 385¹ [w:] E. Gniewek, Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2008).

Stosownie do art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Zdaniem Sądu, nie ulega wątpliwości konsumencki charakter powodów w niniejszej sprawie, szczególnie w świetle zeznań powoda, z których wynika, że w chwili zawierania umowy zarówno powód jak i powódka nie prowadzili działalności gospodarczej, a kredytowane mieszkanie służyło im do zaspokajania ich potrzeb mieszkaniowych. Wbrew twierdzeniom pozwanego, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że umowa została zawarta na wzorcu umownym pozwanego, a powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych, które nie były między stronami indywidualnie uzgodnione. Powodowie przy tym nie mogli w praktyce oddziaływać na treść przedmiotowych klauzul umownych. Szczególnie, o indywidualnym uzgodnieniu tych klauzul nie może stanowić

sama okoliczność, że powodowie złożyli wniosek kredytowy do pozwanego na formularzu pozwanego, w którym określili swoje preferencje co do zaciąganego kredytu, zaznaczając jako jego walutę CHF. Brak bowiem jakichkolwiek dowodów indywidualnych uzgodnień między stronami zastosowanego w umowie mechanizmu indeksacji. Swoboda kredytobiorcy w doborze warunków umowy ograniczała się do wyboru jednego z proponowanych przez bank wzorców umownych, w ramach istniejącej w okresie zawierania umowy oferty banku kredytów złotych i indeksowanych. Szczególnie z zeznań świadka A. D. wynika, że kilkutygodniowy okres, podczas którego pracownicy banku z perspektywnymi klientami odbywali spotkania, celem uzgadniania potrzeb kredytobiorców i warunków kredytu, nie występował w wypadku klientów, którzy nawiązali kontakt z bankiem za pośrednictwem doradcy kredytowego, jak było w wypadku powodów. Klienci tacy nie negocjowali z pozwanym warunków umowy, skorzystali natomiast z zaproponowanego przez powoda wzorca umownego, na którym też umowa została zawarta.

W ocenie Sądu, należy przyznać rację powodom, że postanowienia umowy, to jest § 2 ust. 2, § 3 ust. 3 tiret 8-10, § 7 ust. 1, § 9 ust. 2 i 3, § 9 ust. 7 i 8, § 9 ust. 1 pkt 2, miały abuzywny charakter w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Odnosnie postanowień składających się na zastosowany w umowie mechanizm indeksacyjny, to jest § 2 ust. 2, § 7 ust. 1, wskazać należy, że wbrew twierdzeniom powodów, iż klauzula waloryzacyjna nie stanowi o głównych świadczeniach stron, bowiem wpływając na wysokość świadczeń ich nie wyraża, to aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego sprzyja poglądowi, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego, określają główne świadczenia stron (patrz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17, z dnia 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18, z dnia 7 listopada 2019 r., sygn. IV CSK 13/19, z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, dostępne w Lex).

W związku ze wskazaną już treścią art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, określających elementy przedmiotowo istotne umowy kredytu, trudno jest podzielić stanowisko, że mechanizm indeksacyjny nie odnosił się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy, skoro wprost kształtował wysokość rat, które powodowie mieli na rzecz banku oddać, czyli odnosił się do zwrotu sumy kredytowej.

Postanowienia te podlegają jednakże kontroli w trybie art. 385¹ § 1 k.c., jako że nie zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny. O braku ich transparentności świadczy to, że umowa nie ujawniała w sposób przejrzysty działania mechanizmu indeksacji, tego w jaki sposób będzie określana kwota zobowiązań banku i kredytobiorcy w walucie obcej, tak aby powodowie mogli samodzielnie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, oszacować konsekwencje ekonomiczne umowy. Odnosi się to do kwoty kredytu ujętej w CHF, o której mowa w § 2 ust. 2 umowy, jaki i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych po ich przeliczeniu w walucie polskiej, w której powodowie początkowo dokonywali płatności. Umowa zawierała jedynie nieprzejrzyste odesłania do tabel bankowych pozwanego, bez przybliżenia sposobu ich konstruowania oraz wskazania sposobu ustalania kursów walut, co nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Za brakiem jednoznaczności mechanizmu indeksacji przemawia też mało czytelne rozmieszczenie kwestionowanych postanowień w dwóch różnych jednostkach redakcyjnych umowy, jak i w regulaminie.

Zarówno przy tym z orzecznictwa Sądu Najwyższego (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17), jak i TSUE (patrz wyrok z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C 51/17), wynika, iż aby ocenić, w sytuacji gdy dany warunek dotyczy określenia głównego przedmiotu umowy, czy warunek ten jest wyrażony prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG, należy uwzględnić w szczególności wszystkie warunki umowy, które znajdowały się w niej w chwili jej zawarcia, ponieważ to właśnie w tym momencie konsument podejmuje decyzję, czy zamierza związać się w umowie z przedsiębiorcą poprzez przystąpienie do sporządzonych wcześniej przez niego warunków, przy czym art. 4 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że wymaga on, aby prosty i zrozumiały język warunków umowy podlegał ocenie z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy, a także do wszystkich pozostałych warunków umowy, niezależnie od okoliczności, że niektóre z tych warunków zostały uznane za nieuczciwe lub mogą być nieuczciwe i później z tego względu uznane za nieważne przez ustawodawcę krajowego.

Podkreślenia wymaga, iż to na banku spoczywał ciężar udowodnienia wykonania przedumownego obowiązku informacyjnego, zapewniającego kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji (patrz wyrok TSUE z dnia 20 września 2017 r., sygn. C-186/16), przy czym przedsiębiorca powinien przedstawić zainteresowanym konsumentom wszelkie istotne informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązań finansowych podpisanie umowy kredytu.

Mając na uwadze zeznania powodów, jak i brak skutecznego przeciwdowodu ze strony banku, trzeba stwierdzić, że powodowie przy zawarciu umowy nie zostali w sposób wystarczająco poinformowani o możliwości wzrostu i spadku waluty CHF, do której kredyt był indeksowany. Pracownik pozwanego banku przekazał powodom, iż waluta CHF jest stabilna, nie przedstawiając symulacji dotyczących wysokości ich przyszłego zobowiązania w perspektywie długoterminowej. Powodowie nie byli w stanie ocenić konsekwencji ekonomicznych zastosowanego mechanizmu indeksacji, który stanowił element w sposób znaczący zwiększający ryzyko powiększenia kosztów kredytobiorców w postaci wyższej raty i salda zadłużenia.

Nie były przy tym wystarczające dla ustalenia wypełnienia obowiązku informacyjnego banku przedstawione pisemne oświadczenia powodów, jak i tekst pisemnej informacji, który powodowie podpisali, bowiem nie stanowi zadośćuczynienia przedkontraktowemu obowiązkowi informacyjnemu banku co do ryzyka walutowego kredytobiorców jedynie podpisanie przez powodów przedłożonych im przez pozwanego ogólnikowych oświadczeń, szczególnie, że powodom nie wyjaśniono dlaczego pozwany w ogóle stosował różnorodnej kursy waluty CHF w mechanizmie indeksacyjnym (kursy kupna i sprzedaży), mimo, że między stronami nie dochodziło do żadnej transakcji wymiany walut, zaś sam kredyt został udzielony w złotych polskich.

Bank wystawiał przy tym kredytobiorców na nieograniczone ryzyko kursowe, czego pozwany jako profesjonalista był świadomy. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od uzyskanej w następstwie kredytu, mimo dokonywania regularnych spłat (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., sygn. II CSK 483/18). Pozwany obowiązkowi temu nie zadośćuczynił.

W ocenie Sądu, przedmiotowe postanowienia mechanizmu indeksacyjnego w sposób rażąco naruszały interesy powodów jako konsumentów, były też sprzeczne z dobrymi obyczajami. Klauzula waloryzacyjna, jak klauzule stanowiące przedmiotowy mechanizm indeksacji, może działać prawidłowo jedynie wówczas, gdy miernik wartości, według którego dokonywana jest waloryzacja, ustalany jest w sposób obiektywny, niezależny od woli którejkolwiek stron umowy. W niniejszej sprawie tak nie było. Umowa kredytu oraz regulamin nie określały szczegółowego sposobu ustalania kursu CHF, przez co powodowie byli zdani na arbitralne decyzje pozwanego banku w tej kwestii. Mechanizm indeksacyjny przyznawał pozwanemu prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna oraz sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wysokości różnicy między kursem sprzedaży i zakupu waluty obcej, czyli tzw. spreadu, przy pozbawieniu powodów jakiegokolwiek na to wpływu. Przy ustalaniu kursu CHF mechanizm indeksacyjny nie odwoływał się do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu, co by skutkowało ustaleniem tego kursu w sposób obiektywny, pozwalał natomiast pozwanemu kształtować ten kurs wedle swej woli w sposób dowolny. Pozwany bank mógł więc jednostronnie, arbitralnie, a przy tym w sposób dla powodów wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorców, wpływając na wysokość ich świadczeń. Powodowie nie znali sposobu, w jaki pozwany kształtował kurs CHF, mogąc go zwiększać lub zmniejszać wedle swego uznania, przy czym bank uwzględniał inny kurs CHF przy przeliczaniu wartości wypłaconego kredytu (kurs kupna) i inny przy obliczaniu wartości raty spłaty kredytu (kurs sprzedaży), a umowa nie dawała kredytobiorcy żadnego instrumentu pozwalającego bronić się przed decyzjami banku w tym zakresie, jak też umożliwiające go weryfikację podejmowanych przez bank decyzji.

Pomiędzy stronami, w ramach umowy nie dochodziło do faktycznej transakcji wymiany walut, co nie przeszkadzało pozwanemu w narzuceniu powodom spreadu, jako że pozwany, jak już wskazano, uwzględniał kurs kupna CHF przy przeliczaniu wartości wypłaconego kredytu i kurs sprzedaży przy obliczaniu wartości raty spłaty kredytu, czemu

nie odpowiadało żadne świadczenie na rzecz powodów. Spread określa się wynagrodzenie za wykonanie usługi wymiany waluty. W wypadku niniejszej umowy do takiej wymiany faktycznie nie dochodziło. Spread stanowił więc dodatkową prowizję pozwanego, pobieraną przy uruchomieniu kredytu oraz spłacie zobowiązania przez powodów, której wysokość ponownie była uzależniona od jednostronnej decyzji banku o tym, w jakim procencie dodana zostanie ta prowizja, co również rażąco naruszało interesy powodów. Koszty i opłaty pobierane przez bank od kredytobiorcy musiały być jasno określone, a nie przybierać postaci dodatkowych ukrytych prowizji, których poziom nie mógł być przez kredytobiorcę skontrolowany. Również regulacja spreadu miała więc charakter abuzywny.

Jako, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17, dostępna w Lex), bez znaczenia dla rozstrzygnięcia co do abuzywności postanowień umowy było to, czy stosowane przez bank kursy wymiany walut miały istotnie charakter rynkowy, jak też treść zawartych przez strony następnie aneksów. Powyższej oceny nie zmienia również regulacja § 8 ust. 4 regulaminu udzielania kredytów hipotecznych przez pozwanego, według której, jak już wskazano, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku. W ocenie Sądu regulacja ta miała względem powodów charakter iluzoryczny, w szczególności pozwany nie wykazał, aby zaproponował powodom do obsługi kredytu rachunek walutowy, a z zeznań powodów wynika, że tak nie było.

Mając na uwadze powyższe, postanowienia umowy zawarte w jej § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1, dotyczące przeliczenia wypłacanej kwoty kredytu powodom zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) oraz zobowiązania powodów do spłacenia tak ustalonej kwoty kredytu w CHF w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) SA, mają charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., nie wiążą one powodów i są wyeliminowane z treści umowy.

Wskazać należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 308/18 wskazał, że w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula dotycząca sposobu tej indeksacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (essentialia negotii) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji.

Nie budziło wątpliwości Sądu, że na gruncie uregulowań prawa krajowego i wspólnotowego nie ma możliwości, aby w sytuacji uznania powyższych postanowień umownych za niedozwolone na ich miejsce mogły wejść inne regulacje prawne. W szczególności taki wniosek można wyprowadzić z porównania art. 385¹ § 2 k.c. i 58 k.c. Ten drugi przewiduje wprost możliwość zastąpienia nieważnych postanowień innymi unormowaniami, analogicznej regulacji brak w przepisach art. 385¹ k.c.

Zakaz zastępowania niedozwolonych postanowień innymi regulacjami prawa krajowego podkreślany jest też w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, na gruncie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG. Przepis ten bowiem stanowi, że nieuczciwe warunki nie wiążą konsumenta. Regulacja ta miała doprowadzić do zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem w ramach łączących te podmioty stosunków prawnych. Sądy krajowe mają obowiązek wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa, po stwierdzeniu bezskuteczności danego postanowienia, powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany, innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (por. np. orzeczenie z 14 czerwca 2012 r., C 618/10).

Wynikało stąd zatem, iż sądy krajowe nie mogą ingerować w treść umowy, zamieniając jedne postanowienia innymi - tak aby nie były już one nieuczciwe.

Szczególnie mieć należy na względzie stanowisko TSUE, zajęte w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (K. D. i J. D. przeciwko (...) Bank (...)) i podtrzymany tam pogląd dotyczący natury klauzul walutowych, które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy. Ich eliminacja skutkuje upadkiem całej umowy, która staje się niewykonalna, jako że ze strony zawarły umowę kredytu indeksowanego do CHF, a bez przedmiotowych postanowień nie sposób jest określić wysokości salda zadłużenia powodów w CHF jak i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych w PLN. Brak możliwości określenia wysokości świadczeń powodów w postaci rat kredytu jest równoznaczny braku jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 Prawa bankowego, co oznacza sprzeczność umowy kredytu z prawem i jej nieważność w rozumieniu art. 58 k.c. Powodowie na rozprawie jasno przy tym wskazali, że zgadzają się na upadek umowy i jego konsekwencje. Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 189 kpc w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. uznał, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) (...) jest nieważna w całości.

Upadek umowy kredytu w całości pociągnął za sobą upadek również klauzul dotyczących ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia pomostowego i ubezpieczenia niskiego wkładu, które stały się bezprzedmiotowe. Brak jest więc potrzeby dalszego badania abuzywności tych klauzul, niemniej również zapisy ich dotyczące były zapisami nieważnymi, niezależnie od tego, że cała umowa została uznana za nieważną, Sąd w pełni podziela przy tym argumentację powodów z pozwu.

Nieważność umowy kredytu oznacza brak podstaw do zapłaty wszystkich przewidzianych w niej należności, nie tylko spłaty kapitału i odsetek umownych, ale także prowizji i innych opłat, w szczególności składek na ubezpieczenia związanych z udzieleniem kredytu. Prowadzi to do rozliczeń stron, w oparciu o przepisy dotyczące świadczenia nienależnego (art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). Należy stwierdzić, iż wszystko, co było na podstawie umowy kredytu przez powodów świadczone, ostatecznie jest świadczeniem nienależnym. Jeżeli w braku bezskutecznego postanowienia umownego umowa kredytu nie może stron wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują przy tym odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (teoria dwóch kondykcji).

Określając kwotę nienależnych świadczeń, której zwrotu powodowie mogą się domagać od pozwanego, mieć należy na uwadze, że jak już wskazano tytułem spłat rat kapitałowo-odsetkowych powodowie uiszcili kwoty 135.083,33 zł oraz 76.907,66 CHF. Powodowie z tytułu wykonywania umowy kredytu ponieśli również koszty w postaci 21.872,78 zł tytułem składek ubezpieczenia na życie od obojga powodów, 6.156,00 zł opłat z tytułu ubezpieczenia nieruchomości, 14.377,00 zł opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, 2.485,00 zł opłaty z tytułu refinansowania kosztów ubezpieczenia pomostowego, 19.017,59 zł tytułem prowizji za zwiększone ryzyko banku z tytułu występowania niskiego wkładu, 400 zł opłaty z tytułu wyceny/kontroli inwestycji. Kwoty te stanowią nienależne świadczenia, podlegające zwrotowi od pozwanego na rzecz powodów.

Dla aktualizacji roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia – poza wykazaniem jednej z kondykcji opisanych w art. 410 § 2 kc. wystarczające jest wykazanie samego przesunięcia majątkowego pomiędzy zubożonym (solvens) a wzbogaconym (accipiens), będącego następstwem spełnienia nienależnego świadczenia, gdyż ze swej istoty spełnienie tego świadczenia spełnia przesłankę zubożenia, zaś jego otrzymanie - kryteria wzbogacenia (patrz Sąd Najwyższy w wyrokach z 15 maja 2014 r., sygn. II CSK 517/13, z 29 listopada 2016 r., sygn. I CSK 798/15, z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, dostępne w Lex). Bez znaczenia jest więc czy pozwany faktycznie rozporządził środkami finansowymi otrzymanymi od powodów, w tym na pokrycie własnych zobowiązań, nie zachodzi potrzeba ustalenia, czy środki te wzbogaciły odbiorcę (accipiensa), jako że samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia restytucyjnego.

Również podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia był bezzasadny. Roszczenia z bezpodstawnego wzbogacenia przedawniają się z upływem ogólnego terminu przedawnienia roszczeń wynikającego z art. 118 k.c., to jest 6 lat. Decydujące dla przyjęcia początkowego momentu biegu przedawnienia powinny być okoliczności, w których

przeciętny konsument w rzeczywistości uzyskał lub przy zachowaniu przeciętnej ostrożności mógł uzyskać pełnię wiedzy na temat potencjalnie abuzywnego charakteru klauzuli umownej oraz skutków prawnych i ekonomicznych jej ewentualnego wyeliminowania z umowy. Problem rozliczenia stron nieważnej umowy kredytu aktualizuje się w momencie, w którym prawidłowo pouczony przez Przewodniczącego konsument oświadcza, że nie sprzeciwia się wyeliminowaniu z umowy postanowień abuzywnych i jest świadomy obiektywnego braku możliwości utrzymania umowy w mocy. Z uwagi na powyższą, zastrzeżoną dla będącego konsumentem kredytobiorcy możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli umownej i w związku z powyższym uniknięcia skutków nieważności umowy albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli niedozwolonej stosownym przepisem (patrz wspomniany już wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie o sygn. C - 260/18), uznać należy, iż termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia rozpoczął bieg dopiero po podjęciu przez powodów wiążącej, świadomej, wyraźnej i swobodnej decyzji w tym zakresie. Dopiero bowiem wtedy można było przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia (art. 120 § 1 zd. 1 k.c., patrz też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. III CZP 11/20, dostępne w Lex, wyrok TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 r., sygn. C – 485/19 LH przeciwko (...) Slovakia).

Powyższe oznacza, że roszczenia powodów nie są przedawnione. bowiem stały się wymagalne w dniu 28 kwietnia 2022 r., gdy pouczeni na rozprawie o skutkach uznania umowy za nieważną powodowie oświadczyli, że nie są zainteresowani propozycją ugodową pozwanego i chcą unieważnienia umowy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w punktach pierwszym i drugim wyroku, przy czym skutek oczywistej, niepodlegającej sprostowaniu omyłki pisarskiej, Sąd w punkcie pierwszym sentencji zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 135.083,33 zł i 76.907,66 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty, podczas gdy intencją Sądu było zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwot 198.949,30 zł oraz 76.907,66 CHF zgodnie z żądaniem pozwu, wraz z odsetkami za opóźnienie w od dnia 29 kwietnia 2022 roku.

Wskazać też należy, że wobec uznania, iż świadczenia stron stały się wymagalne dopiero w dniu 28 kwietnia 2022 r., nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie powodów zasądzenia odsetek za opóźnienie w wysokości ustawowej liczonych od dnia wniesienia pozwu, które podlegało oddaleniu aż do dnia 28 kwietnia 2022 r. włącznie, bowiem dopiero od dnia 29 kwietnia 2022 r. można mówić o pozostawaniu przez pozwanego względem powodów w zwłoce ze spełnieniem świadczenia. Intencją Sądu było więc oddalenie powództwa co do nienależnego okresu odsetkowego, to jest co do okresu od wniesienia pozwu do dnia 28 kwietnia 2022 r. Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w punktach I i II wyroku, w punkcie III oddalając powództwo pozostałym w zakresie.

W punkcie IV wyroku Sąd obciążył pozwanego w całości kosztami postępowania, a to na zasadzie art. 100 k.p.c., bowiem strona powodowa ostatecznie uległa jedynie w niewielkim stopniu. Na zasądzoną na rzecz powodów łącznie kwotę 11.817 zł składa się opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika powodów – radcy prawnego, w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), oraz koszt opłat skarbowych od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.

SSO Eliza Nowicka-Skowrońska

ZARZĄDZENIE

(...)

SSO Eliza Nowicka-Skowrońska